

Upravitelj: Ljubljana, Puceljova ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Izdatnik: Ljubljana, Puceljova ulica 5.
Telefon št. 31-23, 31-24
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za ljubljansko pokrajino pri poštno-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti, Cor. Post. No 11-3118
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglašje in Kr.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Nacionalna marka mesečno Lir 18,-
in inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Je-
trom« Lir 36,50.

Uredništvo:
Ljubljana, Puceljova ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Osvojitev Gafse in Svetlau v Tunisu

V Tunisu 2876 ujetnikov, 169 tankov, 95 oklopnih voz, 36 motoriziranih topov, 66 raznih drugih topov, 6 letal in mnogo motornih vozil uničenih ali zaplenjenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 19. februarja naslednje 1000. vojno poročilo:

Krajne akcije, ki so v teku v srednjem odseku tuniškega bojišča, so se še nadalje ugodno razvijale in vodile do zasedbe Gafse, ki je bila zavzeta že 15. t. m., ter Svetlau.

Italijansko-nemško letalstvo je učinkovito pripomoglo k uspehu z metanjem bomb in obstreljevanjem s strojnimi in nizkem poletu sovražnih zbirališč čet in avtomobilskih vozil.

V teh bojih je bilo skupno ujetih 2876 ujetnikov, zaplenjenih ali uničenih 169 tankov, 95 oklopnih vozil, 36 motoriziranih topov, 66 topov različne kalibra, 6 letal in veliko število motornih vozil.

Napad sovražnika v severnem odseku smo odbili.

Pristanišči Tripolis in Bengazi sta bili bombardirani.

Nad Sicilsko ožino je nemško lovsko letalo sestrelilo britansko večmotorno letalo.

V noči na 18. t. m. je skupina naših torpednih letal nazivlje najneugodnejšim vremenskim razmeram napadla v bližini alžirske obale spremljan sovražni konvoj. Ugotovljeno je, da so bili zadeti 4 parniki, med njimi en 10.000-tonski, in da sta se kasneje dva potopila.

Pripomba:

V akciji naših torpednih letal proti sovražnemu konvoju, o čemer govori današnje poročilo, so se posebno olikovali piloti: kapitan Oscar Pegna in kapitan Giulio Cesare Graziani, poročnik Carlo Faggioni, Mario Belloni in Portos Annamato, podporočniki Carlo Prister, Ottone Spenza in Luigi Salvatore, narednik-vodnik Sesto Moschi in narednik Pietro Merlo.

Ponosni in visoki duh italijanskih borcev

Značilno priznanje protitalijansko razpoloženega turškega novinarja

Carigrad, 18. febr. s. Hamed Emin Yalman, direktor lista »Vatan«, znan amerikanofil ter nasprotnik Italije in Fašizma, poroča v svojem listu o razgovoru, ki ga je imel v Egiptu z nekaterimi italijanskimi ujetniki po bitki pri El Alameinu. »Ujetniki — piše Yalman — so bili utrjeni in izčrpani. Nahajali so se torej v razpoloženju, ko je človek v splošnem nagnjen k nezadovoljstvu in pesimizmu. Italijanski ujetniki pa so odgovarjali na moja vprašanja in s svojimi odgovori izpričali svojo nespremenjeno vero v usodo Italije, za katero so se srdito borili. Rekli so vprico navzočih Angležev: Vojna je nastala po vaši krivdi. Niste držali po prejšnji vojni obvez, ki ste jih prevzeli do nas. Kršili ste pogodbe. Eden izmed Angležev je v trgovinskem duhu, ki je značilen za ljudi njegove rase, rekel: Toda mi smo vam dali posojila. Eden izmed ujetnikov je odgovoril: Mi smo izgubili 500.000 mož na bojišču. Koliko funtov šterlingov računate za vsakega mrtvega?«

Yalman poroča nadalje, da je neki italijanski oficir odgovoril angleškemu oficirju, ki se je bahal z uspehom pri El Alameinu: »Ne zaupajte preveč v svojo zmago. Vojna v puščavi je nevarna igra. Zmagali ste šele v prvem času borbe. Resnično nimate povoda za bahanje.«

Turški novinar je tedaj posegel vmes in je v upanju, da bo dobil manj oster odgovor, začel drugo vprašanje. Govoril je o ljubezni Italijanov do svobode. »Res

je, mi ljubimo svobodo — je odgovoril oficir — in uživamo jo polno pod fašističnim režimom.« Yalman piše v komentarju k tem besedam, da je upal dobiti drugačen odgovor na svoje vprašanje. Ta njegova izjava pa kažejo še bolj očitno ponos naših borcev in njih visoko patriotično in fašistično čustvovanje.

Nemajna albanska vera v Duceja in Italijo

Tirana, 18. febr. s. Z naslovom »Verujem« objavlja list »Tomor« uvodnik svojega direktorja Hilimija Leke, bivšega podtajnika v ministrstvu za ljudsko kulturo. Poudarjajoč neomajno vero v zmago novega reda, piše članek med drugim: Verujemo, da bo v tej ogromni bitki narodov, v kateri apokaliptični spopad idealov in interesov dozoreva v novo usodo za vse človeštvo, zmagala neukrotljiva sila mladih narodov in z njo pravica med narodi in družbenimi sloji. Zmagal bo Fašizem, ki je človeštvo dal novo idejo, še več: iz te vojne bo izšel sam in zmagovalec: Mussolini, stoletni genij, ki predstavlja z ljudskim srcem in suverenim razumom hrepenenja vseh ljudi po višjem, dostojnejšem in poštenjšem življenju. Usoda ljudi v Sredozemstvu je naša in njem titana, ki ustvarja nove oblike sožitja med narodom, med razredi in med posamezniki. Najtrdnje verujemo v Duceja, verujemo v poslanstvo Rima, verujemo v skupnost sredozemskih narodov.

Razburljiva razprava v angleškem parlamentu

Odklonjen protest laburistične stranke proti zadržanju vlade glede socialnih reform

Stockholm, 19. febr. s. Razprava o Beveridgevem načrtu v spodnji zbornici je v nevarnosti, da se spremeni v pravcato »krizo Beveridge«. Znano je, da je angleška vlada po siru Johnu Andersonu izjavila, da je pripravljena samo v glavnih načelih sprejeti Beveridgev načrt, katerega je treba v celoti in v glavnih točkah spremeniti. Zaradi takega zadržanja vlade sprčo reforme, ki je zbudila velike nade delavnih razredov, so nekateri laburistični poslanci predložili resolucijo, v kateri so izrazili svoje veliko nezadovoljstvo zaradi zadržanja vlade. Danes je bilo v spodnji zbornici glasovanje o tej resoluciji, ki je bila odklonjena s 335 glasovi proti 119. Glasovanje ima globok politični pomen, če se pomisli, da je glasovalo proti 22 članov laburistov, ki so v vladi. Ko se je zvedel rezultat glasovanja je laburist Maxton vprašal, ali vlada nima ničesar izjaviti glede števila tistih, ki so glasovali za laburistično resolucijo. Eden je na to vprašanje suho odgovoril: Ne! pri čemer ni mogel orkiti za drege, v katero ga je spravil Maxton. Poslanec Griffiths je izjavil, da zahtevajo delavski in srednji razredi celotno izvedbo Beveridgevega načrta in uresničenje gospodarske enakosti v Angliji. Vlada, je dejal, je izgubila odlično priliko za dokaz, da ima resne namene glede revnejših razredov od katerih zahteva plutokracija danes razne žrtve. Laburist John Clynnes je izjavil, da je vladi usla najprimernejša prilika, ki se je kdaj nudila za pridobitev dobre volje prebivalstva in za zgraditev socialnega sistema, ki bi bil množičen in prid. Neodvisni poslanci Clemente Davies je dejal, da vlada ni načela tega vprašanja in duhu atlantske listine, temveč v duhu srednjeveškega zakona.

V zboru hudih protestov se skoraj niso čuli glasovi nekaterih konservativnih poslancev. Poslanec Willing je na primer rotul laburistično stranko, naj ne povzroči razkola v narodnem edinstvu in naj upošteva, da je vlada v načelu sprejela Beveridgev načrt o zdravstveni službi in sistemu doklad za otroke, kar je »revolucionarno dejanje« v socialni zgodovini Anglije. Drugi konservativci so predlagali, naj se to vprašanje odloži do poletnega časa. Nekateri so nastopili proti celotnemu načrtu s trditvijo, da bo njegova izvedba povzročila narodno nesrečo. Zbornica je pričakovala Churchillove izjave o tem vprašanju, toda v zadnjem trenutku se je zvedelo, da je ministrski predsednik obohel.

Lizbona, 18. febr. s. Na zborovanju laburistične stranke v Londonu so razpravljali o bodočem zadržanju stranke sprčo manevra vlade, ki se skuša na vse načine upirati izvedbi na-

črta za socialno pomoč, katerega je predložil spodnji zbornici Beveridge. Stranka je sklenila, da bo še nadalje vztrajala pri svoji zahtevi in da bo še nadalje vztrajala pri svoji zahtevi in položaja delavnih razredov. Obenem bo zahtevala, naj se vprašanje skrbno znova prouči in naj se izvedejo takoj dotične Beveridgeve načrta za socialno pomoč, kakršne že dolgo izvajajo v državah Osi. Ta sklep stranke je spravil v hudo zadrego laburistične ministre, ki morajo braniti kot člani vlade politiko, ki jo njihova stranka ne odobrava in ki je v nasprotju z interesi delavnih razredov, katere zastopajo. V angleških političnih krogih zasledujejo z velikim zanimanjem te razprave.

Berlin, 18. febr. s. Glede na debato v angleški spodnji zbornici o odobritvi Beveridgevega načrta primerja šef nemške delavne fronte dr. Ley v članku, ki ga je objavil v listu »Völkischer Beobachter«, tem nepopolnim, približnim in verjetno je propadlim načrtom za zboljšanje socialnih pogojev angleškega delavca vse to kar se je že pred mnogimi leti dejansko izvedlo na socialnem področju v državah Osi.

Stockholm, 19. febr. s. Kakor poroča londonski poročevalec lista »Sozialdemokraten«, je razprava o Beveridgevem načrtu v britanskem parlamentu povzročila enega izmed najbolj kritičnih položajev v angleški politični zgodovini zadnjih let. Konflikt med britansko vlado in močnim parlamentarnim skupinami glede stališča, ki naj bi ga vlada zavzela glede Beveridgevih socialnih reform, je pokazal globoka nasprotja največje resnosti, ki zbuja globoka razmišljanja ne le v Veliki Britaniji.

List »Daily Herald« prikazuje do neke mere današnji položaj, ko v svojem uvodniku piše med drugim: Ali ni vlada presodila pomena svoje ogromne zmote? Ali ne ve, da je narod zelo vznemirjen? Ali je vlada slepa in brezbržna nasproti reakcijam, ki so jih zbudile njene hladne izjave o Beveridgevem načrtu? Ali je morda že izgubila stik z željami in nagoni naroda?

Včetrjašnjo razpravo najbolje označuje govor, ki ga je imel zastopnik oxfordске univerze Hoggs, ki je med drugim dejal: Ako se britanska vlada ne bo odločila dati narodu socialne reforme, bo narod pripravil vladi socialno revolucijo.

INSERIRAJTE V „JUTRO“

Zavrtnjeni sovjetski napadi

Uspešni protinapad južnovzhodno od Orla — Hude sovjetske izgube ob Ilmenskem in Ladoškem jezeru

Iz Hitlerjevega glavnega st

„Šolska listina“

Glavne oznake italijanske šolske reforme iz 1. 1939

Dne 5. februarja 1939 je Veliki fašistični svet odobril novo šolsko reformo, katere glavna načela je tedanji prosvetni minister Bottai uvedel v »Šolsko listino« (Carta della Scuola). Glavne smernice te reforme je obrazil v zadnjih dveh številah glasila »Prima linea« v Ljubljani: g. Buftava, ki jih tu posnemamo tudi za naše čitatelje.

Kdor namerava tolmačiti najznačilnejše oznake temeljne listine, kakršno predstavljajo »Šolska listina«, ki je izdelana v obliki deklaracije načel, čeprav hoče to izvršiti le v glavnih obrisih, naleti na nepričakovane in vznemirljive težave. Lahko je govoriti, lahko drobiti in se površno dotikati, a tolmačiti je vselej težko.

Razen tega se v podobnih primerih pojavlja čuden in skoro neodstranljiv pojav: prevladovanje teorije nad prakso, abstraktnosti nad konkretno realnostjo, retoričnega raziskovanja besede nad željo po resnici in enostavnosti, toda, čim so nam te težave in nevarnosti znane, moramo sami premagati prve in se izogniti drugim, postavljajoč svoje besede v službo komentarja in ne v službo bolj ali manj temnega klepetanja, pri čemer morajo izhajati iz živga in neposredne občutka stvarnosti, ne pa iz teoretične meglenosti. Poidimo k stvari!

Prva deklaracija listine, ki nas precej blizu spominja na odgovarjajočo izjavo delovne listine, uvršča šolo kot »prvi temeljni vzajemnosti vseh socialnih sil« v narod, zaupajoč ji v okvirju študija in dela kulturno, tehnično, umetniško in poklicno pripravljenost mladih. Tako je, kakor je rekel Bottai, dokončno označen »smisel njene socialnosti in njenega političnega poslanstva«.

Kdor je bil, kakor mi, vzgojen v totalitarni državi, v kateri se zbirajo in medsebojno dopolnjujejo moralne, politične in gospodarske vrednote naroda, že kar po nagonu lahko verjame v politično šolo, ki je občutljiva za smernice in ki upošteva navodila javnega življenja.

Mi si, skratka, ne moremo predstavljati strnjene narodne enotnosti, ki bi zamenjala šolo, kakor da bi hotela prezehtati, da izpolnjuje šola vsak dan najkopičljivejšo in najbolj resno nalogo odgovornosti: kulturno in moralno vzgojo novih generacij, torej ljudi, ki jim bo prepuščena vlada naroda, čigar ustroj, težnje in neizogibne zgodovinske nujnosti bi ne smeli poznati. Nam bi se zares zdelo absurdno, ako bi v tem smislu stali ob oknu, se oddaljevali in ločili od dnevnih kronik, ki je zgodovina, kakor da bi šlo za kak drug, tuj svet.

In vendar smo potrebo politične šole spoznali šele v naših dneh. In ker gre za resnico največje jasnosti, jo je vsakdo naglo osvojil in si jo prikojil, pri čemer se je čutil, da smo se toliko časa obnavljali z njeno izvedbo. Moral bi potemtakem reči, da je liberalna šola, ki se je tako dolgo izživljala v svojem političnem agnostizmu, izvršila protinardno in torej tudi protidomovinsko delo? Prav tu je dvomje, ki ga moramo takoj pojasniti.

Šola, ki jo bomo le zaradi boljšega razumevanja označili kot predfašistično, je sicer res bila neobčutljiva za vse politične spremembe, vendar pa ni bila brezbrizna ali pasivna nasproti nacionalnim vprašanjem in domovinski čustvom. V njej se je skratka odražalo ono nasprotje med narodom in vlado, med nacijo in vodilnim slojem, ki je tako značilno za prva leta naše teritorialne enotnosti, ko ni bilo vselej sposobnosti ali zadostnih možnosti, da bi Italijane napravili vredne Italije, ki je bila zgrajena s krvjo. Liberalna šola je običajno ob prvih čustvih, ob domovinski ljubezni, ob ljubezni do zemlje in rodu, ni pa hotela — vsekakor bi ji to onemogočile tudi okoliščine — iti dalje in konkretizirati abstraktne ideale, pokazati v svoji življenjski zgradbi uresničeno svetlo, o katerem smo se učili in po katerem smo hrenepeli.

Iz onih šolskih sob so izšli milijoni borci v prvi svetovni vojni, česar ne smemo pozabiti. Opozoriti pa hočemo, da so prav ti ljudje, ker so bili užaljeni v svojem idealu in kakor izdani v svoji žrtvi, zahtevali in pripravili revolucijo in ji stali ob strani. Ko je bila dosežena enotnost, vpeljan novi red, ustvarjena jasnejša zavest in mirnejše zaupanje v lastna sredstva, obenem pa uresničena totalitarnost namenov in dela, je bilo treba misliti tudi na to, da damo politični obraz šoli, da ozdravimo njeno nasprotja in da jo obudimo k sodelovanju v aktivnem življenju, saj predstavlja ona v tem vedno obnovljajočem se življenju najbolj jasno podobo.

Zato se je vsiljevala neodstranljiva nujnost in v zvezi s tem se nam kažejo nadaljnje določbe, spremembe in poskusi, ki pomenijo uvod v 30 določb »Šolske listine«, v katerih so vse prejšnje priprave povzete in železno obeležene.

Čim smo splošili v politično šolo, moramo sedaj poskrbeti za njeno popolno uresničitev. Prav tu pa je, kakor si lahko vsakdo predstavlja, največja težava. Pogledimo zaradi enostavnosti nekaj primerov.

Ali naj šola postane sredstvo politične propagande, zgrajena na govornih pridigah, bobnenih frazah in vzpodbudah? Ali pa naj se njena politična vzgoja skrči na ukuirni predmet po nekaj ur na teden in v okviru hladne natančnosti programa? Bilo bi odvračalo pozornost, da bi takšna metoda bila kvarna umetna in daveča.

Šola lahko politično vzgoja s tem, da upame duha časa da tolmači njegove potrebe, prizna njegove vrednote in se ne prestopa sklicevanja na večne ideale tradicije.

Ako se hočemo še bolje razumeti stopimo na trdnjo tla. stopimo v šolsko življenje in videli bomo, da vsak učenec predmet — od materijske šole do vseučilišča — odpira nešteto možnosti, ki se dajo izkoristiti za trdno politično vzgojo.

Na prvem mestu gre tu za zgodovino. Pri njenem podajanju je treba izven sleherne pedantnosti in strogega kronološkega reda podati idealne struje, stoletne težnje, stalno se ponavljajoče nagibe, značilnosti rase in zahteve tradicije. Človek mora občutiti vse čar velike tragedije svojega naroda, razmisli o skrbeh generacij, pridobiti si zavest neke stalnosti brez rešitev, kar zahteva nekaj tudi od nje in tudi nedovo življenje. Če je treba. Zgodovina Rima mu bo dokazala moč volje in breznegnevnega ponosa: temna sto-

letja barbarskega gospodstva ga bodo opozarjala na potrebo sloge, uvidenosti in sile, ki vzbujajo strah in spoštovanje; življenjska sila naše renesanse mu bo predločila velika vprašanja kulture in umetnosti, teh dveh glavnih izrazov civilizacije; epopeja našega Risorgimenta ga bo vzgajala v kultu junastva in žrtve. Pri tem pa smo samo površno navedli nekaj primerov.

Ni manjšega političnega pomena pa ni jezikovni pouk: po njem, po besedah svetnikov, pesnikov, filozofov, lahko damo v razmišljanje strani umetniške popolnosti, ki ji ni primere, a se z njo družijo domovinska ljubezen. Vez jezika veže italijanske generacije z veniki italijanskimi možmi. V njih delih je nekoliko našega ponosa in naše vere. Katera propaganda bi mogla biti učinkovitejša od ene same strani Danteja ali Petrarce: Machiavellija ali Vica, Mazzinija ali Mussolinija? Vsakdo takoj vidi, da bi s temi primeri mogel nadaljevati do neskončnosti in jih razširiti na vse učne predmete ter tako večnega duha pronikniti s slehernim dejanjem, s slehernim izrazom.

Šele tedaj bomo imeli politično šolo, šolo, v kateri puščamo prvo mesto duhu, a ne pozabimo na materijo, kjer spravljamo v medsebojno službo dejstva in besede, kjer se vse prostovoljno poraja, iz srca, v oziračju največje enostavnosti in lojalnosti, daleč od slehernega umetnega čustvenega pretravanja, prav tako kakor od sleherne agnostične brezbriznosti, ki bi jo barvala brezbrizna indolentnost.

Delo v šoli

Uvedba dela v šoli, čeprav se je to izvršilo tako radikalno in v vsi resnosti, ni najprej nikogar presenetilo. Mnogim se je celo zdelo, da se je »šolska listina« omejila na dokončno rešitev vsakdanjega vprašanja, češ, da je le potrdila, kar se je že dolgo izvajalo, odnosno sprožila, kar je po izkušnjah, poskusih in polemikah dozorevalo in je že zaslužio odločno uveljavo. Delo, skratka, je že bilo v šoli, in ne le nekaj dni. Novost, so dejali, je bila kvečjemu v tem, da se je razširilo na vse vrste in stopnje, kakor je po svoji vsestranski pomembnosti in priznani možnosti nadaljnjih razvojov tudi zaslužio.

To površno vrednotenje pa je — tudi med samimi vzgojitelji, na žalost — revolucionarni pomen uvedbe »novega« činitelja dela v »novo« šolo (in pri tem moramo pojem »revolucionarnost« sprejemati v vsem njegovem pomenu).

Da so se pedagogi vseh časov nagibali, iz tega ali onega razloga, k upoštevanju dela kot vzgojnega činitelja, je več kakor znano, tem bolj, ker je ta beseda dopuščala raznovrstna tolmačenja: delo je lahko zabava, poučevanje narave, odidih duha, fizična okrepitev ali pripravljanje na poklic, vaba v aktivno življenje v stiku s stvarnostjo in toliko drugih reči.

Kateremu izmed teh tolmačenj ustreza naša vzgojna zamisel?

Na to odgovorjamo: nobenemu. Zato mi revolucionarni činitelj dela ne vidimo toliko v izrazu, ki je bil zlorabljen, kakor smo dejali, kolikor v njegovem originalnem smertanju, v njegovem pomenu, v nalogi, ki naj bi ji delo služilo.

Le pogledimo v naglici samo listino! V prvi deklaraciji se pripiše delu naloga, da poveže pouk, zamisljen kot »ustvarjanje zrelosti« z »konkretno delovanjem v zaposlitvah, obrtih, poklicih, znanosti in oročju«.

Peta deklaracija, ki je povsem posvečena samo delu, pa ga označuje — ponavljajoč pri tem označbo delovne listine — kot »socialno dolžnost« in ga pri vzgajanju značaja in izobrazitosti smatra primerne za vzgojo »socialne in proizvajalne zavesti, kakršno pozna korporacijski red«. Glede na vseučiliško izobrazbo pa naposled 19. deklaracija pravi: »Sportno-vojaško vežbanje in delovna praksa skupno prispevata k duhovni izobrazbi mladine«.

Tu, kakor vidimo, nimamo več opravka z običajnim pojmovanjem dela, kakor so ga — vsak po svoje — doumeli pedagogi prejšnjih časov.

Nekaj povsem drugega je na primer benediktinsko pravilo, ki predstavlja sicer prvo italijansko vrednotenje dela in ki poziva k ubrani medsebojni prepletenosti duhovnega in materialnega delovanja, ki si navidezno nasprotujeta; nekaj drugega tudi mantovanska šola Vittorina da Feltreja, ki presoja sleherni pouk pod videzom igre; ali pa prirodno stanje po Rousseauju, ki je že slutiti težke čase francoske revolucije in sivaril plamstvo, ki je izgubljalo v brezdelju, naj bi v du iskalo nujno življensko dopolnitev; nekaj drugega tudi pragmatično pojmovanje, ki je prišlo k nam od onkraj Oceana, ki je sicer v vzgojnem procesu določilo prvo mesto delovanju in delu, ki pa nam ni znalo nuditi delo zajemajočo stvarnost v tolikšni meri, da bi zadovoljilo sleherni potrebo, ker se je omejilo le na to, da ga je smatralo le kot sredstvo, čeprav najbol

E. Josin:

Stara Ljubljana

IX.

Omeniti moram še zavarovalnico »Slovenija«, ki se je ustanovila v Celju dne 15. VIII. 1871. Za predsednika je bil izvoljen knez Leopold Salm, ki je živel na svojem gradu v celjski okolici, za podpredsednika pa dr. Etbin Costa, takrat odvetnik v Ljubljani. O nje poslovanju ne morem veliko povedati, ker sem bil še premaj, ko je banka poslovala. Menim pa, da je dr. Costa imel okoli sebe same politike, ne pa gospodarsko in strokovno izvežbane ljudi in poleg tega tudi nepošteno uradnike. V rekih imam delnico te banke. Tiskala se je v Jos. Blaskovi tiskarni. Tekst delnice je slovenski in nemški. Slovenski tekst se glasi:

»Prva občna zavarovalna banka SLOVENIJA« v Ljubljani.

Akcijska listina 2.000.000 for. av. vr.

Prve emisije bo en milijon forintov.

Rosprod X. X. v

Medicinski list St. 3077

za

eno akcijo z 200 for. av. vr., na katero se je 40% v društveno blagajnico v gotovini vplačalo. Lastnik tega medčasnega lista uživa vse pravilne pravice pri društvenem imetju in dobičku

»Prve občne zavarovalne banke SLOVENIJE«.

Ta medčasni list se po polnem vplačilu zamenja z akcijo, ki se bo na ime glasila.

V Ljubljani, dne 20. julija 1872.

Za »Prvo občno zavarovalno banko Slovenijo«:

Leop. Fürst zu Salm Dr. E. H. Costa
predsednik opravični svetnik

Podpis nečlitiiv — ravnatelj

Podpis nečlitiiv — glavni blagajnik

Vsaki delnici je priložena kuponca polna. Prva dva kupona manjkata pri polni, bila sta gotovo vnovčena. Tretji kupon se glasi, da se izplača dne 2. januarja 1874 tretji del dohodka za 1. 1872-73, četrti kupon se glasi, da se izplača dne 1. jul. 1874 končni del čistega dohodka za leto 1872-73. — Razvidno je, da bi dobil vsak delničar najprvo začasno delnico, potem pa po vplačilu vsega zneska novo delnico, toda do tega ni prišlo. Banka je začela poslovati konec leta 1872, a že dne 2. januarja 1873 je plačevala del čistega dohodka. Tudi laik ve, da mora vsako podjetje napraviti za vsako leto računski zaključek, sklicati potem občni zbor, ki določi od eventuelnega dohodka dividendo. Pri banki pa so kar tri mesece po obstoju začeli izplačevati zneske kot čisti dobiček. Za izplačilo obresti per 1872-73 so bili določeni isti datumi, in sicer 2. jan. in 1. julija 1873 ter 2. jan. in 1. julija 1874. (Za eno računsko leto obresti v starih obrokih!) Banka je ustanovila podružnice na Dunaju, v Pešti in Pragi. Kdo se je v tistih časih zanimal za malo Kranjsko deželo? Koliko podružnic je imela banka v Sloveniji, ne vem, mislim pa, da prav malo, če je bilo poslovanje slabo in neopraceno in da je moralo priti do poloma. Dr. Costa je uvidel že leta 1874, to so to je izšlo, ni iz odbera. Banka je napovedala konkurz šele 1881. Delničarji so izgubili svoje vplačane zneske. Posledice poloma niso izostale. Šele po dveh 10 letih so se odprli milij razni trezni, resni in gospodarsko izvežbani ljudje ter ustanovili denarne zavode na dobri podlagi. Najprvo se je ustanovila Kmetijska posojilnica leta 1881, potem pa Ljubljanska mestna hranilnica, Ljubljanska kreditna banka, Vzemajna posojilnica, Ljudska posojilnica itd.

Naši vzgojitelji
pred 70 in 60 leti

Pri deški ljudski šoli pri Sv. Jakobu, pozneje na Čojzovem grabnu, se spominjam naslednjih učiteljev:

Leopold Belar se je rodil leta 1828. v Idriji, umrl pa je leta 1899. v Ljubljani. Sledil je v raznih krajih na Kranjskem, od leta 1873. najprej pa v Ljubljani kot šolski ravnatelj in vodja druge deške šole. V pokop je šel leta 1899. Bil je tudi dirigent in organist v šentjakobski cerkvi ter dober pevec.

Po odhodu Belarja je postal šolski ravnatelj dolgoletni učitelj I. Raktelj; zapustil

je dva sina in hčerko. Eden izmed sinov je postal župnik, drugi pa avstrijski oficir, ki je dosegel čin polkovnika in živi v Ljubljani v pokoju.

Dobrotnik revežev Močnik

Matěj Močnik se je rodil leta 1827. v Zalogu v cerkljanski župniji, umrl je leta 1895. v Ljubljani. Močnik je napravil šest gimnazijskih razpredov, nakar je vstopil v jezuitski red, iz katerega je potem izstopil. Dobil je službo darčarja, pozneje je napravil učiteljski izpit ter postal 1. 1864. učitelj na šentjakobski ljudski šoli. Močnik je bil zelo inteligenten mož, ki pa na zu-

nanjost ni veliko držal. Običen je bil vedno slabo, svoje male dohodka je večinoma razdelil med ljubljanske reveže.

Andrej Zumer je bil strog učitelj, a učenci so bili pri njem zelo pridni; tudi pri ljudeh je bil priljubljen. Poročil se je s hčerko Leopolda Belarja, ki pa je kmalu umrla. Pred 50 leti je postal šolski nadzornik v Kranju, kjer se je tudi stalno naselil. Umrl je leta 1895.

Učitelj Anton Razinger je bil znan kot izvrsten pevec-tenorist; spisal je več knjig za ljudsko šolo. Bil je tudi učitelj pri Glasbeni Matici in na višji dekliški šoli. Umrl je leta 1917. v visoki starosti.

Čb prvi obletnici smrti A. Praprotnika

Ljubljana, 19. februarja. Jutri bo poteklo leto dni, odkar je padel kot žrtev zadržnega komunističnega zločina slovenski gospodarstvenik Avgust Praprotnik. Kakor da je zgodilo včeraj, se javnost še spominja tega dogodka, ki je naredil takrat tako silen vtis na prebivalstvo Ljubljane in vsega podeželja. Umor je prizadejal velik udarec našemu gospodarstvu, kroniko našega ljudstva pa je omadeževal s temno krvavo pogo. Na drugi strani pa je bil ravno ta zločin eden najbolj učinkovitih prispevkov k razkrinkanju zločinske komunistične igre med Slovenci.

Bilo je v petek, 20. februarja 1942. Pozno popoldne se je pokojni Praprotnik podal v neki lokal v Tavčarjevi ulici. Ko je tam kupoval, je vstopil neznan moški ter brez besede oddal nanj več streljav iz revolverja. V zmedji, ki je nastala, se je moškim posrečilo pobegniti s pomočjo avtomobila, ki ga je čakal pred vhodom. Predsednik Praprotnik pa se je nezvesten zgrudil v rešilni avtomobil, ki ga takoj pripeljal v bolnišnico, toda zdravniki so morali ugotoviti, da je dobljenim ranam že podlegel in da je vsaka pomoč prepozna. Vest o zločinu se je kakor blisk razširila po vsem mestu ter močno razburila prebivalstvo.

Star šele 50 let, je tako po krivdi komunističnega terorizma padel eden najbolj vidnih slovenskih gospodarstvenikov v dobi po prvi svetovni vojni. Z njim je umrl obenem eden najbolj širokogrudnih javnih delavcev, ki je bil vedno poln aktivne iniciative in ki se mu ima zahvaliti za svoj nastanek in razvoj premnoga naša gospodarska, kulturna in dobrodelna ustanova. V politiko ni aktivno posegal, vse svoje izredne sposobnosti in izkušnje pa je posvetil udejstvovanju na gospodarskem področju. Bil je duša mnogih naših gospodarskih podjetij, od katerih je nekatere vodil sam. Enako agilen pa je bil tudi v javnem življenju, zlasti v onem, ki je v zvezi z gospodarstvom. Bil je predsednik Združenja industrijscev in obrtnikov ter njegove predhodnice Zveze industrijscev, predsednik zadruga »Ljubljanski veleselje«, predsednik Avtomobilskega kluba, delaven funkcionar v mnogih državnih ustanovah in organizacijah. A tudi izven in preko tega je vedno pomagal ustanovam, skupinam in posameznikom, če in kolikor je bil mogel.

Vse to kipeče in ustvarjačo življenje je pretrgala morilčeva krogla. Predsednika Praprotnika so komunisti že prej obdajali z grožnjami. Mnogi prijatelji so ga zato prosili, naj bo previden in se varuje. Toda imel je mirno vest. Takrat ni bilo še vsem tako izven dvoma, da je v očeh komunistov »zločinec« že vsak, kdor ni njihov in bi jim kdaj utegnil postati nevaren. Res Avgust Praprotnik ni bil prva smrtna žrtev komunističnega terorizma,

toda komunistična propaganda je bila takrat še tako močna in velik del javnosti še tako zbežan, da mnogi še niso spoznali krute resnice. Vedno večji je sicer že bil krog ljudi, ki so ostro obsodili komunistične umore in vse komunistično početje, vendar so mnogi hoteli v tem videti le nedopustno samostalno prisvajanje pravice nepriznane sodnika. Niso pa mogli in niso hoteli verjeti, da komunistom v resnici ne gre za drugega kakor za ustoličenje njihove strahovlade in za sistematično pobijanje vseh, ki bi se jim utegnili kdaj zoperstaviti ali jih ovirati.

Zaradi tega je zahrbiti umor, katerega žrtev je postal Avgust Praprotnik, takrat pred letom dni tako globoko pretresel vso javnost. Ljudje so začeli spoznavati in priznavati, da imajo prav oni, ki so že do takrat opozarjali na komunistične zločinske spletke in svarili pred njimi. Začela se je nepremostljiva ločitev duhov. Ta nujni razvoj so potem pospešili še nadaljnji komunistični umori in drugi zločini v Ljubljani in zlasti na podeželju, ki so udarili pomladi in poletju preteklega leta svoj žalostni krvavi pečat.

Danes je položaj jasen za vse. Proti uničujočemu komunizmu se je dvignil med našim ljudstvom vihar in učinkovit odpor. Velik delež je k temu razjasnjenju, ki je zajelo val komunističnega zločinstva, prispevala tragična smrt Avgusta Praprotnika. Njegova žrtev zato ni bila zaman. Ob prvi obletnici njegove smrti se ga s pieteto spominjajo vsi, ki so poznali njega in njegovo delo.

Produkcija
Slogine operne šole

V nedeljo dopoldne je predstavila Slogina glasbena šola številnim poslušalcem nekatere gojenice pevskega oddelka, ki ga z verno in odličnim znanjem vodi gospi Pavla Lovčeva. V okviru operne šole so gojenci nastudirali pet solističnih opernih scen in en dvospev. Njih nastop kaže resen študij petja, mimike in kretnja na odru. Če je kdo tu in tam stopil z gesto ali izrazom nekoliko iz vsebinskega območja scene, je naravno, saj se ni zaključil svojega študija. Najti skladnost mimike z besedilom in z glasbeno vsebino je težka naloga, ki zahteva mnogo vaje in mnogo poglabitve. In končno ima tudi mimika svoja stopnjevanja, vrhunce in padanja, kakor glasbeni stavek; zato mora pevec posvetiti dinamiki mimike mnogo pozornosti. Če upoštevamo vse težave, s katerimi se morajo boriti mladi pevci, moremo reči, da so Slogini gojenci rešili svoje naloge kar zadovoljivo in mestoma celo zelo dobro. Spored tudi z glasbeno vidika ni bil lahek, saj je obsegal: Spev Almie iz Handlove opere »Rinaldo« (Bešter Velenca), spev tetke iz Lortzingove opere »Orožar« (Patik Maruska), spev marije iz iste opere (Intihar Silva), spev Marinke iz »Prodane neveste« (Patik Maruska), Valentinovo molitev iz »Fausta« (Gregorin Miro) ter dvospev iz »Traviate«

Kronika

* **Zgodovina Rima.** Kraljevi Italijanski zavod za raziskovanje Rima sporoča, da bo v najkrajšem času izšel osmi zvezek zgodovine Rima, ki obravnava Rim v borbi z Bizancem in Langobardi. Knjigo je napisal Ottorino Bertolotti.

* **Pisatelj Giorgio Contri je umrl.** V Rimu je umrl pisatelj Cosimo Giorgio Contri, avtor kakšnih 20 zvezkov romanov in pesniških zbirk ter tuceta komedij. Po poklicu je bil advokat, v Firenci se je udeleževal tudi kot novinar, njegova ljubezen pa je veljala slej ko prej lepemu slovstvu. Pokojnik je uškal 70 let.

* **Smrt Domenica Meneghina.** V Triestu je umrl gr. uf. Domenico Meneghini, predsednik vzletnega sodišča v Triestu v pokopju. Pokojnik je bil izvrsten jurist in dober predstojnik podrejenemu uradniku, ki ga je ohranilo v najlepšem spominu.

* **Velik sprejem pri svetem očetu.** Te dni je sprejel sveti oče množico vrhov. Sprejem je trajal od 9. jutraj do 13. Najprej je bilo sprejetih 4000 vernikov, med njimi 400 parov novoporočenec, ter 603 italijanski in 50 nemških vojakov. V posebni dvorani je papež sprejel tudi skupino otrok. Z nekaterimi verniki se je sveti oče prisrčno razgovarjal, posebno se je opazilo, da je ogovarjal vojne ranjence in pobablence. Na koncu je zbranim vernikom podelil svoj blagoslov.

* **Nova komedija Elia Talarica.** Iz Rima poročajo, da je pisatelj Elia Talarico dovršil novo komedijo v treh dejanjih z naslovom »Tajni dnevi«. Komedija ima za snov zakonsko psihologijo ter se odigrava v meščanskih krogih.

* **Baterije za žepne svetilke.** Iz Rima poročajo, da so pristojni čimtelji vzeli v pretes vprašanje organiziranja produkcije in prodaje baterij za električne žepne svetilke.

* **Fredelovanje krvi zaklanh živali.** V Rimu je izšel odlok ministrstva za poljedelstvo in gozdo, ki predpisuje postopek za predelovanje krvi zaklanh živali. Vsa kri se mora predelati za prehrano prebivalstva v odgovarjajoča živila. Za predelovanje krvi so pooblaščen posebnosti, katere določijo oblasti v vsaki pokrajini posebej.

* **Smrtne padece združila.** 71letni zidar Enrico Falchetti iz Milana je padel z odra neke hiše, kjer je popravljal pročelje, si zlomil tilnik in obležal na mestu mrtve.

* **Smrtne nesreče zaradi vetra.** Žrtve nevarne nesreče je postal 64letni delavec Gaudenzio Rossellini iz Iscanobla. Mož je bil zaposlen z nekim popravilom. Nenadno

je potegnil veter in razbil šipo na strehi tik nad delavcem. Šipa je priletela v Rossellinija s takšno silo, da ga je vrglo vzrak, pri čemer si je mož zlomil hrbtenico.

* **Smrtne nesreče padce z okna.** 17letna Ida Sbarigla v Rimu se je povzpela na okno, da bi ga osnažila, pri tem pa se je nagmala preveč skozi odprtino padla na ulico in se ubila.

* **Med kosilom so ga okradli.** Alberto Martinu svojo prodajalno modnega blaga v Genov, Piazza San Matteo. Vsak dan opoldne je trgovino zaprl in odšel k obedu ter se vrnil ob 14. Ko se je te dni vrnil od kosila, je našel, da so neznani zlikovci izrabili njegovo odsotnost ter med časom, ko je obedoval, vlomili v prodajalno in mu odnesli raznih kravat, rubev in drugega modnega blaga za 20.000 lir.

* **Cigarije s okradli kmete.** Ciganska tolpa, ki se je ustavila v Predos ob L'gur-skem morju, je že več dni nadlegovala ondote kmete, naj jim dovolijo nekaj dni odmora na njihovih zemljiščih. Kmetje so privolili v ciganske prošnje, toda dobili so za to slabo nagrado. Ko je tolpa ciganov izginila, je samo en kmet ugotovil, da mu je zmanjkalo 13 kokoši in 600 lir, drugemu kmetu so cigani ukradli 10 kokoši in 70 lir, tretjemu kmetu pa so odnesli 500 lir. Oblasti so tatinskim postopkom na sledu.

IZ LJUBLJANE

* **Nova grobova.** Za vedno je zapustila svoje ga. Kati Galetova, po rodu Tomečeva. Zadelo jo je srčna kap. Za njo žalujejo soproga, 4 hčerke in drugo sorodstvo. K večnemu počitku so jo položili v petek dopoldne na pokopališču v Grosupljem. Umrla je gđ. Mar na Zaleskijeva. Na zadnji poti jo bodo spremlili v soboto ob pol 16. iz kapele Sv. Petra na Žalah na pokopališču k Sv. Križu. Pokojnima naj bo ohranjen blag spomin, njunim svojem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

* **Mirko Vujadinović t.** Dne 17. t. m. je preminil v ljubljanski splošni bolnišnici po daljši mučni bolezni g. Mirko Vujadinović, kapetan bivše jugoslovanske vojske. Pokojnik je bil star komaj 57 let. Bil je po rodu iz Danilovgrada v Črni gori. V Ljubljani, kjer je služboval polnih 19 let, si je pridobil splošne simpatije ter nešteto iskrenih prijateljev, ki iz vsega srca obžalujejo njegovo prerano smrt. Mirko Vujadinović je bil vedno korekten, odkrit poštenjak, ki je živel le za svoj poklic in svojo družino. Bil je mož starega kova, zlata duša, kakršnega je mogoče roditi le krsna črna gora. Skromnega in tega mčja ne bo moglo pozabiti nihče, kdor ga je imel priložnost spoznati. Rajnik zapušča globoko užaloščen soprog, hčerko profesorico Jano in sina Veselina. Naj mirno počiva v ljubljani slovenski zemlji, mi pa mu ohranimo najlepši spomin!

* **Spet nam je pošljalo sonce.** Po nekaj dneh deževnega vremena, ko nas je obiskal tudi sneg, se je nebo zjasnilo in pošljalo toplo sonce. Zračni tlak, ki je dosegel nevarno višino, je že dva dni obetal izboljšanje vremena. V četrtek popoldne se je nebo res začelo polagoma jasiti in pozdravila nas je lepa mesečna noč. V potrdilo, da se je vreme res izboljšalo, je ležala v petek jutraj gosta megla, ki se je v dopoldanskem urah dvignila, nakar nam je pošljalo sonce. Ozračje se je precej ohladilo. Najvišja temperatura v četrtek čez dan je znašala 4,6 stop C, do petekve jutra pa je živo srebro v termometeru padlo na -4,2 stop. C. Barometer stoji visoko, tako da lahko upamo, da bomo užili spet nekaj lepših sončnih dni.

* **Koncertno občinstvo,** ki s tolikim zanimanjem poseda naše simfonije koncerte, prav vljudno prosimo, da zasede dvorano nekaj minut pred pol 7, kajti le tako je mogoče točni začetek in pravčasen konec ob tridesetih na 8. zvečer. Pri prvih koncertih je vladal v tem pogledu vzoren red pri zadnjem simfonionem koncertu pa je številni zamudniki tako narostlo, da so onemogočili točen začetek in motili izvajanje prve točke. Zato opozarjamo, da o točko ob pol 7. zaprt dostop v koncertno prost. le in bodo mogli eventualni zamudniki na svoje sedeže šele po prvi točki ali v kratki pavzi, ki bo sledila Lisztu. Občinstvo ponovno prosimo da pride pravočasno v koncertno dvorano VIII. simfonion koncert bo v ponedeljek 22. t. m. v veliki univ. dvorani pod dirigentstvom Drga Maria Šijanec in se bodo izvedla dela, ki so jih napisali: Weber, Liszt, Puccini.

primerna. Cesarjev Gašper Srebrin je pomnožil že lepo vrsto njegovih podeželskih veljavok: na pol kmet, na pol malo-mesčan. bahav in robot. vendar pa v svoji smešni osebnosti naraven človek in neke v srcu dober oče — to je Cesarjev Srebrin. Srebrinovo ženo Rotijo, prijazno mamico, ki razume obe hčeri, zlasti se Marico in ne zametuje zeta odvetnika, igra s toplimi akcenti Polonca Juvanova. Mlajšo hčer Marico, naivno, življenja željno podeželsko deklo, ki je pritegne »bleske« čitalniškega okolja in ki najde v njem ženina po srcu, igra sveže in prikupno, kakor smo pri tej igri vajeni. A. Levartjeva. Pridružuje se ji Starčeva v vlogi starejše sestre Cene Drenovec je na mestu v sicer konvencionalno orisani vlogi dr. Hinka Snoja. Peček kot hlapec Pavle in Rakarjeva kot kuharica Neža delata mnogo hrupa, morda več kakor ga je treba pri obeh vlogah, ki sta že brez tega dramsko malo pomembni in po svoji komiki prisiljeni; s tem pridržkom pa njuna vloga ustreza in vzbuja galerijsko veselost. Košuta je izborni kot notar, čeprav po maski preveč spominja na predsednika kulturnega društva v »Velikim možu«. Nastopata še Gorinšek in Benedičič.

Veseloigra se zaključuje s petjem pesmi »Stoji, stoji Ljubljana« in s presrčnim aplavzom, h kateremu namalo pripomore precej živahno tretje dejanje, ki zaradi prenekatere volje mesto v prvih dveh dejanjih.

Naš jezik

Jezikovna paša

III.

25. Matj otoka vzame k prsim, ga ima pri prsih, ga vzame od prsi (enkrat) in ga odstavi, kadar ga več ne doji.
»Je odstavila otoka s prsi« — mišljeno je, da je končala z dojenjem.

Fibich, De Michel in Čajkovski. Začetek točno ob pol 7. uri.

* **Švigljeva razstava podaljšana.** Četrta umetnostna razstava slikarja Mitje Šviglje v Kosovem zalcu v prehodu Nebotičnika je podaljšana do 1. marca, s čimer bo nedvomno ustrezno upodabljačo umetnost ljubčemu občinstvu, ki si še ni ogledalo zanimivih del mladega likovnega umetnika. Švigelj je postavil na ogled 12 krajini, študij in figuralnih kompozicij.

* **Sindiklat mesarjev in klobasničarjev v Ljubljani** obvešča cenj. občinstvo, da se bodo odrezki »H« od karte za mesec februar pobirali samo še v soboto dne 20. februarja. Člani sindikata morajo prinesiti v ponedeljek popoldne, do 6. ure dne 22. februarja, nalepljene odrezke »H« kot je določeno, v pisarno sindikata mesarjev. Obenem pa sporočamo vsem članom, da se bo v soboto popoldne dne 20. februarja od 2. do 6. ure delil riž za krvavice.

* **Mali gospodar — Zegoza** pozivata vse svoje člane, da se takoj javijo v pisarno na Gallusovem nabrežju 33 (dopoldne in popoldne) in vzdignejo nove nabavne knjižice. Ob tej priliki je treba poravnati članarino. Zadnji rok prijave je 23. februar. Razdeljevanje krmil bo pravočasno objavljeno v časopisju.

* **Zahvala.** Vdova in sin pokojnega V. P. Firsova izražata iskreno zahvalo vsem onim prijateljem in znancem, ki so najinje dragega papana spremlili na zadnji poti ali sicer počastili njegov spomin. Sv. maša zadušnica se bo darovala v pravoslavni cerkvi Sv. Cirila in Metoda v nedeljo, dne 21. t. m. ob 11. uri dop.

* **Posipanje pločnikov.** Deževno vreme zadnjih dni je tako razmočilo netlakovana cestišča in hodnike za pešce, da je obilica blata zlasti na periferiji otežila čala giban

Doživljaji s krokodili

Taborišče ob Rufidžiju

Največja nevarnost notranjafriških voda, tako za ljudi, kakor za živali, ki prihajajo pit, so krokodili. Nekatere reke kar mrgo-ljijo teh nevarnih oklopnih kuščarjev. A med tista afriška vodovja, ki jih imajo največ, spada spodnji tok velike reke Rufidžij, ki se valja v rumena in blatna skozi ozemlje Tanganjike, preden se v močvirni deli izliva v Indijski ocean. Ta del Rufidžija je s krokodili naravnost okužen, na vseh sipinah jih je opaziti v vročem soncu, številne kakor debela psekana gozda, ob vseh bregovih sušijo skozi mračno goščavo.

Svoj najnevarnejši doživljaj sem imel s temi požrešnimi, hudobnimi in vedno za napad pripravljenimi kuščarji pred nekoliko leti ob ndarskem rokavu velikega Rufidžija — pripoveduje znani etnograf p. of. E. Larsen.

Tokrat sem prispel s petimi zamorci iz južnega Usarama v divjno spodnjega Rufidžija. Utaborili smo se ob malem pritoku Njalu, ki teče tam skozi step. Kakšne pol ure zgoraj leži ob tem pritoku zamorska vas Mboru. Dolgi, majavi čolni, ki si jih izletujejo domačini iz drevesnih debel, so pogosto plavalci po zelenih valovih rečice, bili so polni s sulicami oboroženih črncev. Toda le redkokdaj smo opazili kakšen tak. Šen nesigurni čoln zmagal na veletoku.

Dolge, temne sence plavajo za čolnom

Zgodaj dopoldne sem se odpravil nekega dne s svojim glavnim strežajem Matemom v zamorsko vas, da bi se popeljal s takšnim čolnom na drugo stran reke. V čoln so poleg mene in Matema stopili štirje vaščani. Komaj smo odprli od brega, nas je zagrabil nagli tok in pod lahimi udarci vesel smo zdrsli kakor puščica po zeleni gladini. Izlivu Njala in velikemu Rufidžiju smo se bližali čedalje bolj. Že sem opazil prve nevarne prebivalce te reke. Pod gladino so se pojavile dolge, temne sence. Prepluli smo zaljni ovinek, pred nami se je razprostirala močvirna, široka Rufidžij. Na širni, rumeni vodni planjavi sem videl le kakšno peščeno spino in poredine grmovnate otočke, skozi teniko meglice je bilo opaziti nasprotni breg kakor sivo progno v daljini. Naš čoln se je usmeril v sredino odprtega vodovja in ko ga je zagrabil glavni tok, se je začel nenadno divje gugal. Moj pogled se je obračal neprestano na desno in na levo, kajti ob obeh straneh so nam sledile dolge, temne sence.

Udarec z nazobčanim repom

Tedaj je zavpil sprednji mož v čolnu: »Kubva, mamba kubva!« (Krokodili, veliki krokodili!) In že se je prikazala dolga, siva glava iz valov, v grozljivi bližini so se zasvetile požrešne, zelene oči. Zamorec pred menoj je treščil v svojem presenečenju ali pa v strahu pred nenadnim napadom z veslom po ogromni glavi. V istem trenutku je začel naš čoln s silovitim ropotom strašen udarec, čoln se je nagnil tako, da je pljusnila voda vanj. Z bliskovito naglico so se zamorci vrgli na drugo stran, tako da smo navzlic smrtno nevarnemu gunganju vendar.

Osa

Osa se ni mogla odločiti ali naj sede na list, ali pa odleti naprej. Dekle je sedlo na klop in žalostno zavzdihnilo.

»Barbika! ... Barbika!« Mlad možki je prihitel za njo. Rjavi kodri so mu padali na čelo. Imel je čuden obraz.

»Zakaj mi sledite?« je vprašalo dekle ježno. Morala je biti vneto obiskovalka kinematografa, kajti blisk, s katerim ga je osinila iz svojih sivih oči, in način, kako je s prsti živčno zabobnala po naslonilo klopi, vse to je bilo posneto do potankosti po junaknjah mignajočega platna.

»Zakaj ste prav za prav hudi name?« je začel mladi mož. »Zakaj me ne pustite do besede? Trikrat sem vam hotel že povedati da ...«

Preklinja da je četrtič: »Ničesar nečem vedeti iz vaših ust. Saj me nič ne briga da dvorite gospo Potočnikovi. Res sem si predobral da bi vam bila samo za mašilo. Ravnajte se, prosim, po tem ...«

»Kaj pa govorite neprestano o gospo Potočnikovi? Ta me dolgočasni do smrti. Hudobno mi prišče je včeraj hotelo da sem ji na ulici prišel v roke, in ker nisem imel ravno nobene pravega izgovora ...«

»Hudobno naključje ste vsakako pošteno izkoristili. Celu uro ste bili z njo.« je dejala pikro. »In ko sem vas videla z njo ... Toda nočem dalje o tem govoriti, nima nobenega pomena. Saj ostanete lahko popolnoma pri njej. Samo meni dajte potem prošim mir!«

»Dobro. Kakor želite. Nad mojo v. ljnostjo se gotovo ne boste več pritoževali. Odslej vam ne bom niti sledil niti vas nadlegoval!« Pokazal ji je hrbet in odkorakal s ponosno dvignjeno glavo.

Dekle je spremenilo barvo. Oči so se ji zasle. ustnice so ji drgetale.

Osa je bila med vsem prepričano ostala mirno na drevesu. Ali je vse slišala in razumela? Ali ji je bilo preneumno in je hotela zagrabiti malo usode? Ali pa jo je bil sedaj v resnici zvalil črešnjevec cvet? Skratka zapustila je svoje mesto in si je skrla na poletu do drugega mesta očito ogledati dekle, kajti zletela ji je v nevarni bližini mimo obraza.

Njeno brenčanje pa je dekle tako prestrašilo, da je zavpilo na ves glas: »Milan! Milan!«

Kakor vihar je pribrazil potem je zkoristil ugodno priliko sedel poleg Barbike na klop in jo ovil z rokami. »Barbika, ljubca moja, nikar se ne boj.« je prosil. »Saj sem jaz pri tebi!«

Osa je bila s svojim uspehom na videz zadovoljna. Sedla je na naslonilo klopi in se začela čediti in obračati. On pa je vzel časniki, ga zvaljal v nekakšen udrihač in dejal pogumno: »Bom že pokazal tej pošasti da te je tako prestrašila!« Dvignil je oboroženo roko in zamahnil.

»Ali si jo ubil?« je vprašalo dekle občudujoče.

»Ah, ne, zverina se ne da ubiti.« je odgovoril malo v zadregi.

Osa pa je sedela že davno spet na drevesu. Ker je znala misliti si je mislila: Nu, da to bi bila morala vedeti. Ljudem napravi kaj dobre ga — takoj ti povrnejo s hudobni m. Drugi bom že pazila, da se ne bom vmešala v stvari, ki me ne brigajo. Ali pa: če bo že moralo biti — saj znam tudi piti!

le dosegli ravnotežje. Toda voda je pričela vreti v čoln, strašni udarec zobčastega repa ga je bil preluknjat!

Zamorci so zmedeno kričali, potem so čoln v trenutku obrnili proti enemu izmed otokov sredi reke. Mel tem pa se je nabralo krug nas čedalje več krokodilov, čedalje pogostejše so se dvigale dolge, z ostrimi zobovi posejane čeljusti iz grozotnega vodovja. A tudi voda v čolnu se je dvigala čedalje višje. Zamorci so se napejali z obupno silo, v divji naglici so stremeli s svojimi kratkimi vesli proti otoku. Kamero in daljnogled sem obesil na krtek jermen okrog vratu, puško sem zadržal z eno roko, da jo obvarujem mokrote, med tem ko sem se z drugo roko držal za čoln. Voda je bila v njem že tako visoka, da sem moral poklekati, sedeti mi ni bilo več mogoče.

Otoček smo dosegli v zadnji sekundi. Se-le ko smo potegnili čoln na suho, smo opazili silno razpoko, ki mu jo je bil zadal strašni udarec kuščarja. A tedaj smo se zavedli tudi našega žalostnega položaja. Bili smo oddaljeni kakšnih tri sto metrov od našega brega, skoraj že v sredini veletoka. Zamorci so v zboru vpili proti bregu. Ko sem tega pregledal z daljnogledom, sem videl, da ni na njem niti enega človeka. Tudi našega taborišča nisem mogel odkriti, ležalo je za goščavo, še stotine metrov od reke.

Ujetniki hudičevega otoka

Toda morali smo vse eno poskušati, da dobimo pomoč z ene strani. Noč, ki bi jo prebili na tem ploščatem otoku, bi bila nedvomno naša poguba. V otoček se je zjedal vodni rokav in v njem je gomazelo krokodilov. Med tem ko sem tu napravil nekoliko posnetkov, so črnci neprestano vpili na ono stran. Nenadno me je Matem zagrabil za komolec. Iz temnega vodnega rokava za nama sta lezla dva ogromna kuščarja v našo smer. A še preden sta zapustila svoj element, je zagrmela moja težka mavzerica.

Siloviti udarci z repom so metali cele volne stebre v zrak, grmovje ob bregu je pokalo, čoln pa je ves mračni vodni rokav grozljivo oživil. Mnoliče drugih kuščarjev so priplavale do obeh zadetih zverin in ju potegnile v vodo, da ju tam požrejo. Ko sem se z daljnogledom spet malo razgledal,

sem se zgrozil. Cele procesije krokodilov so plavale v vodi naokrog in nas dobesedno oblegale, njih lobanje so bile obrnjene vse proti nam.

Ure so potekale v nesvestnosti, ki je uničevala živce, črnci so se bili izkričali že do hripavosti, in to brez vsakega uspeha. Streliva, ki sem ga imel s seboj, je bilo seveda malo. Tem bolj me je mučilo zato vprašanje, da-li naj z vrsto strelav prikladem svoje črne služabnike k bregu. V tihoti, ki je nastajala, bi bili v taborišču strele iz moje težke puške gotovo slišati. A če bi ne bilo uspeha in če bi morali prebiti noč na tem hudičevem otoku?

Pri tem premišljevanju mi je šlo skozi glavo, da so krokodili ponoči še dosti bolj drzni in požrešni nego podnevi, prav gotovo bi nas napadli od vseh strani. Okoli nas je bilo na stotine teh zverin. Da bi tistih trideset nabojev, ki sem jih imel pri sebi, za takšno noč ne zadostovalo, mi je bilo jasno. Ko sem o tem spregovoril s črnci, so si bili takoj složni, da moram vse te naboj izstreliti, kajti čim bližja bo noč, tem bližji bo naš konec. Nisem se mogel odločiti, da bi ostal brez vsake obrambe. Ure so minevale, bilo je že pozno popoldne, še vedno smo čepeli na vrazjem otoku. Tudi vsi naši poskusi, da bi zadelali razpoko v čolnu, so bili zaman.

Pet rešilnih strelav

Sonce se je nizalo, sence so postajale že dolge. Tedaj so moji zamorci nenaadno poskočili in začeli z rokami divje mahati, med tem ko so poskušali v zboru kričati s svojimi hripavimi glasovi. V trenutku sem dvignil daljnogled k očem in opazil dva čolna, ki sta daleč zgoraj plula po lesketavi gladini. Tedaj je zagrmelo iz moje puške zaporedoma pet strelav. Matem je zavpil: »Odkrili so nas in že kažejo z rokami proti nam!«

Malo pozneje sta pristala oba čolna ob otoku. Bili so zamorci iz neke vasi ob veletoku, ki so se vračali domov. Trikrat so preveslali vso reko

SPORT

Nemški sport
v totalni vojniOmejitve v mednarodnem sportnem
udejstvomljanju Nemčije

Dne 10. februarja t. l. je izdal nemški državni športni vodja von Tschammer o uvrstitvi športa v totalno vojskovanje naslednjo naredbo:

1. Telesna krepitev naroda je važna za vojno in zato jo je treba gojiti s poudarkom in pospeševati v vseh pogledih.
2. Za ohranitev volje do dela in uspehov naj se izvajajo športne prireditve krajevnega in sosednjega značaja, največ v okviru posameznih okrožij.
3. Vrhunske prireditve (meddržavni nastopi, mednarodna tekmovanja, prvenstva, tekmovanja za vso državo itd.) naj se odvijajo s poudarkom, ker vojaki na frontah niso več razpoložljivi, osebe pa, ki so na delu za vojno, ne bodo dobivale dopustov v te namene.
4. Prireditve poklicnih športnikov so brez izjeme prepovedane. Izvajanje športa kot poklica se v totalni vojni ne da zagovarjati.

K temu kratkemu, toda jedrnatemu besedilu naredbe, ki bo gotovo prinesla marsikatero omejitev v športnem življenju Nemčije in posredno — saj so nemški športniki s svojimi gostovanji drugod in mnogimi vabili drugih športnikov v svojo sredino dajali pobudo za živahno športno udejstvovanje po vseh evropskih državah — tudi po ostalem evropskem svetu, so vsi nemški listi objavili mnogo tehničnih komentarjev, izmed katerih posamezno nekaj misli o tej spremembi tudi za naše čitatele iz lista »Frankfurter Zeitung«, ki pravi med drugim:

»V bodoče bo torej šport uspeval dalje, toda spremenil bo svoj okvir v skladu z važnejšimi nalogami, ki jih ima zdaj telesna vzgoja med narodom. Vse zunanje, vse, kar je služilo reprezentanci in sijaju na zunaj, je zdaj odveč. Stvari, ki so se v normalnih časih zdele neobhodno potrebne, zahtevajo danes izdatke in napore, ki jih ni mogoče spraviti v sklad z resničnimi. Osredotočenje sil kratko in malo prepušča demonstracije posebne vrste kakor so razne reprezentančne prireditve, prepoveduje dalje v interesu vojnega gospodarstva dolga potovanja zaradi obremenitve prometnih zvez, ki morajo služiti samo preskrbi bojujoče se fronte, in prepoveduje slednjič vse prireditve, ki niso namenjene toliko telesni okrepitvi, temveč samo željam po senzacijah ali pa materialnim računom določenih krogov. Vse to bo šport po zmagovitem miru spet lahko imel zase, toda sedanjí čas zahteva, da je treba vse poenostaviti in združiti v tesnejši okvir.

Na stotisoče in milijone državljanov bo zdaj odšlo v vojno industrijo, kjer bodo prevzeli dela, ki jih niso vajeni in bodo zanje tudi fizično težja kakor so jih opravljali do zdaj. Tem ljudem bo treba ohraniti voljo do trdega dela in to bo tudi najvažnejša naloga, ki jo bo odšel imela opraviti telesna vzgoja pri nemškem človeku. Z drugimi besedami pomeni to, da bo število aktivno sodelujočih ljudi v športu v bodoče še večje, pri čemer pa bo udejstvovanje v športu veljalo predvsem odmoru in olajšanju po težkem delu za vojno. Borbeni stran, ki je sicer v športu zelo velikega pomena, se bo morala začasno umakniti zahtevi, da je treba najprej ohraniti in še povečati delovno silo. Posameznik odlede ne bo več glavni predmet športnega zanimanja, temveč le še pripravljenost vsega naroda, da bo lahko svoje ojelelene sile uperil na končno zmago.

Sportnim voditeljem po vsej državi bo zaradi teh novih nalog naraslo mnogo ne lahkega dela, toda idealisti v športu še nikoli niso imeli lahkih nalog in zato ni treba dvomiti, da bodo tudi to pot izvršili poslanstvo, ki so ga pred kratkim prešli iz rok vrhovnega predstavnika nemškega športa, do zadnje podrobnosti. Seveda pri vsem tem ni nobene ovire, da bi se obenem vršila tudi prava borbeno tekmovateljska krajevnega in pokrajinskega značaja, ki bodo prav tako ohranila svojo privlačnost za prijatelje športa.

Predvsem pa bo imela neomejene možnosti za borbeno tekmovanje doraščajoča mladina, ki ji udejstvovanje v športu ni toliko v prid zaradi športa samega, temveč se v njem prav za prav le pripravlja za vojaške spretnosti. Ta naloga, ki jo je že do zdaj vršil nemški šport, bo stopila po primernih sporazumih med voditelji športa in voditelji Hitlerjeve mladine zdaj še bolj v ospredje. Sadovi tega dela pa bodo prinesli koristi vsemu nemškemu narodu.

Čisto na kratko

Jeseniški boksarji hitijo od uspeha do uspeha. Zadnje nedeljo so doma nastopili proti Celovčanom ter s Pristovom, Zupanom, Razingerm, Ažmanom in Balohom pospravili nekaj pomembnih zmag ali vsaj remisov, v torek pa so se postavili na okroglo prvenstvo v Celovcu, kjer so kar trije postali koroški okrogli prvaki, in sicer Zupan v welterski, Ažman v srednji in Baloh v poltežki teži. To nedeljo jih čaka že hujša preizkušnja na Dunaju.

Mariiborski železničarji nogometiški so bili oni dan v gosteh pri svojih poklicnih tovariših na Dunaju. Izlet je bil prav prijeten, toda športni izid skoraj porazen. Tekma na zelenem polju se je končala nič drugače kakor z 11:0 za Dunajčane.

Stari norveški drsilec na daljave in svetovni prvak Engnestangen si tudi letos ni dal vzeti najboljših mest na državnem prvenstvu v hitrostnem drsanju v Oslu. Bil je prvi kar na štirih različnih progah, in sicer na 500 m v 45,9, na 1500 m v 2:24,8, na 3000 m v 5:17,9 in na 5000 m v 9:08,3.

Tobak in kajenje

Pravda o koristnosti in škodljivosti kajenja še danes ni dognana. V splošnem se lahko reče, da kajenje ni zdravo, po drugi strani pa tudi ni mogoče tajiti, da prinaša neke koristi, ki so podprte z zdravniškimi dokazi. Kajenje po jedi pospešuje prebavo in izločevanje sline. Razen tega pospešuje kajenje vsebino sladkorja v krvi, kar povzroča večjo elasticiteto in dejavnost.

Te prednosti pa ostanejo v veljavi le tedaj, če človek zmerno kadi. Inhaliranje je prej kot slej škodljivo. Treba se je čuvati zlasti takšnega kajenja, ki sprošča nikotin. Pri inhaliranju se namreč zasidra v pljučih desetkrat toliko nikotina kakor ob navadnem kajenju. Pušenje cigar in tobaka za pipo sprošča več nikotina kakor pušenje cigaret, ki se s tega vidika smatrajo za najneškodljivejšo pušnico. Toda tudi kadilci cigar in piparji lahko kadijo na način, ki ščiti njihovo zdravje. Treba je le skrbeti za to, da ima tobak ali cigara pravo stopnjo vlage, s čimer se temperatura zmanjša. Tudi ogibanje kajenja ogorkov (v zadnji tretjini cigare se nakopiči največ nikotina) in kajenje z ustniki napravljajo kajenje cigar koristno in zdravo. Pri cigaretah pa je konec cigare brez nevarnosti, kakor je to ugotovil prof. König, vodja zavoda za raziskovanje tobaka v Forchimu.

Tobačne rastline so v nekaterih deželah leta in leta uporabljali samo kot zdravilo. Danes se njih pomen mnogokje pretirava. Nikotin ima v vinarski stroki veliko vlogo, ker služi za pobijanje kisline. V primeri z arzenom je to milejša sredstvo ter ima to prednost da ne ostane v vinu. Tudi olje iz tobačnih semen ima neki pomen. Iz enega hektarja tobačnih rastlin pridobimo eno tono olja, ki je zelo čisto, v okusu celo boljše od olja iz oljnatih repic. Otrubi oljnatih zrn pa so uporabni za krmiljenje goveda, medtem ko se tobačna vlakna dajo s pridom uporabiti za izdelovanje papirja in nekaterih tkanin.

POZNAVALEC ŽENSKA

Krišpin Prilžnik se že dolgo časa poteguje za roko lepe deklice Magdalene Lenetove, katere mati pa nikdar ne blagovoli dati blagoslova tej zvezi.

»Opustite vsako nadaljevanje, gospospod Prilžnik,« reče grobo, »moje hčerke ne dobite. Moj sklep je nespremenljiv.«

»Kako je kruto za mene,« odvrne zavrnjeni snubec, »da ne izgubim samo izvoljenke svojega srca, nego tudi mladostno lepo tašče!«

»Ne,« nadaljuje gospa prijazneje, »si bom še premislila. Pridite zopet jutri!«

MOJ IZKUSTVA.

— Prijatelj, ali ste že čitali Dantejev »Pekel«?

— Nisem ga čital, ampak dvakrat sem bil že oženjen.

MOJ IN ŽENA

»Blazen sem bil, ko sem se ženil s teboj.«

»Da, ampak jaz sem bila zaljubljena v te in tako tega še opazila nisem.«

Po najnovejši naredbi št. 15 Visokega Komisarja morete sedaj

VZETI VAŠ RADIJSKI APARAT
IZ URADNE SHRAMBE ALI SI
NABAVITI NOVEGA

Interesenti morajo vložiti prošnje za to pri Kr. Kvesturi.

Zaprositi morajo tudi oni, ki imajo dovoljenje za aparat, ker so ta dovoljenja z naredbo razveljavljena. — Rok za te prošnje je kratek in sicer le do 20. februarja t. l.

POJASNILA in TISKOVINE dobite pri TRGOVCIH Z RADIJSKIMI APARATI V LJUBLJANI.

Križem sveta

Tudi Japonci zapirajo bare. Iz Tokia poročajo, da bo Japonska vlada postopoma zaprla vse bare in luksuzne restavracije. Tudi kavarne, ki niso nujno potrebne, in čajnice bodo redurirani na najnižje število.

Od 130 tiskarn jih obratuje samo 15. Guverner za zasedeno Francijo je odredil, da se mora francoska tipografska stroka osredotočiti. V Parizu so doslej imeli 130 tiskarn, ki so tiskale dnevnike in revije. V bodoče bo zadoščalo samo 15 podjetij te stroke. Od 5.200 tipografov jih bodo okrog 1.500 zaposlili v vojni industriji.

Ognji se je potnik in zavodil v zid. 44-letni Giuseppe Brenna iz Stezzana pri Bergamu je te dni bil z avtomobilom na cesti, kjer je nenadoma ugledal pred seboj dečka, ki se ni utegnil umakniti vozilu. Da ne bi podiril fanta, je Brenna obrnil krmilo ter se zaletel v zid. Avtomobil se je zaradi sunka razbil, Brenna pa si je zlomil obe ključnici. Morali so ga odpeljati v bolnišnico.

Z vrela mastjo se je oparila. Maria Milost iz Gargara se je sukala okrog ognjišča, na katerem je njena mati polila slanino. Z nepravilno kretinjo je premaknila posodo z vrela mastjo in se tako oparila, da so jo morali oddati v bolnišnico.

Egipt ima dve univerzi. Nedavno je bila v Aleksandriji odprta Farukova univerza. To je drugo vsučilišče v Egiptu. Prvega je ustanovil Farukov oče kralj Fuad v Kairu.

Latinita na slovaških šolah. Po poročilih nemških listov je bila na vseh slovaških šolah od 1. februarja letos uvedena enotna pisava in sicer latinica. Podobna je v Nemčiji uvedeni normalni pisavi in jo bodo uporabljali tudi pri pouku nemščine.

Ukraden les je prodajal. Iz gozla inž. Gaetana Calvia v Carate Brianzi je že del časa izginjalo drevje za stavbne les. Lastnik je postal pozoren na tatvine in začel paziti, kdo mu hodi v škodo. Kmalu je zasledil tatv v osebi Eugena Zimbaldi, ki je vlek